

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نياشده تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهيم

بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهيم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

محمد اسحاق برکت

ورجینیا، ۵ سپتمبر ۲۰۰۹

بیانید پښتو بیاموزیم

۱۷ لوست

(درس ۱۷)

په پښتو کې ضماير

ج - په پښتو کې د ضمايرو نور ډولونه :

در لسان شیرین پښتو علاوه بر ضماير اصلی که قبلاً در باره آنها معلومات داده شه، یک تعداد ضماير دیگر نیز از اتصال پسوندها و پیشوند ها با ضماير اصلی، خصوصاً با (دویم ډول ضماير) حاصل شده که معنای یک اصطلاح و کلمه را هم افاده کرده میتواند.

این ادات یا حروف و پسوندها عبارت اند از :

تِه ، سره ، لاندې ، باندې ، پُر ، پسي ، څخه ، کره او نور.

این پسوند ها غالباً با ضماير نوع دوم استعمال میشوند مثلاً:

- ما ته به من یا برای من

- تا ته به تو یا برای تو

- ده ته یا هغه ته برای او (مذکر)

- دې ته یا هغې ته برای او (مؤنث)

- مور ته ، تاسو ته ، هغوی ته برای صیغه های جمع

در بعضی محاوره ها حتی نوشته ها حرف (و) را در اول می افزایند و مینویسند :

- وماته ، وتاته ، ودې ته

همچنین است پسوند های دیگر:

- ماسره با من ، پیش من ، همراه من و غالباً در اول (لِه) را نیز افزوده و میگویند:

له ما سره ، له تا سره ، له دې سره

لطفاً به مثالهای ذیل توجه فرموده صورت درست استعمال آنها را بیاموزید:

- ما ته ووايه ، ته څوک يې ؟ به من بگو ، تو کیستی؟

- احمد تا ته څه وويل (وويلي) ، چې دومره په غصه يې ؟ احمد به تو چه گفتم که اینقدر غضب

هستی؟

- ما سره (له ماسره) يو ځای لار سه ! با من یکجا برو!
- تا لاندې مي توشکه اچولي ، پر توشکه کېنه ! زیر تو (زیر پای تو) دوشک انداخته ام بر دوشک بنشین!

- پُرما باندې بیرستن واچوه ساره مي کیري بالای من لحاف بیانداز، خنکم میشود (خنک میخورم)

- گراني ! ته خو پُر ما گرانه يي ، غېرې ته مي راشه بيا به زه درته نکړيځي راوړم -
عزیزم! من خو ترا (تورا) دوست دارم ، به آغوشم بيا باز من برایت خینه (حنا) میاورم
- ما پسي يا له ما پسي مه خپه کېره ، زه به ډېر ژر بېر ته راشم.

- دې څخه يا له دې څخه (مؤنث) لار(لاره) ورکه ده نه پوهیږي څه وکړي؟ راه از پیشش گم شده (او راه را گم کرده) نمیداند چه کند ؟

حرف يا این پسوند (څخه) را عوام در محاوره شان (چه و نه) به وفرت استعمال میکنند و میگویند :

ما چه کتابچه ورکه سوي ده ، چا لیدلي ده ؟ - کتابچه من گم شده ، که دیده است؟

ما چه کتاب ورک سوي دی ، چا لیدلي دی؟ - کتابم گم شده ، کی دیده است؟

این گونه محاوره را (این خادم شما) از مردم اندر غزنی بسیار شنیده است.

متباقی همه پښتو زبانان ما (نه) را در محاوره شان بکار میبرند مثلاً :

له ما نه ، له تانه ، له هڅه نه ، له ډه نه او نور.

۱- له ډه نه (مذکر) پوښتنه وکړه چې چیرته روان دی؟ از او پېرس که کجا راهیست ؟

۲- له دې نه (مؤنث) پوښتنه وکړه چې چیرته روانه ده ؟ از او پېرس که کجا میرود ؟

در دو عبارت بالا (۱ و ۲) درحالی که مطلب یک چیز است، تفاوت میان آنها را بدقت ملاحظه نمائید ، درین مورد بحثهای مفصل و دلچسپی در آینده با ادامه همکاری بیش از حد و حصر پورتال ملی و مبارز "افغانستان آزاد - آزادافغانستان" ، به خدمت علاقه مندان عرضه خواهد شد.

- کره ، له ما کره ، له دې کره ، له هغوی کره و....

این گونه ضمائر بیشتر برای مکان (خانه) استعمال میشود مثلاً :

- دی مور کره مېلمه وو - او خانه ما مهمان بود

- دا مور کره مېلمنه وه ، مور وُرته هگی پخي کړي وي - او خانه ما مهمان بود ، ما برایش

سپیده (تخم مرغ) پخته بودیم.

نوت : "سپیده" کلمه سچه دریست که مردم شریف و مهمان نواز لوگر آنرا با نیم حرکت اول و کسره دوم یعنی سپیده تلفظ و استعمال میکنند.

ضمایر نوع بالا مقابل پرسش(چا سره یا له چا سره ، له چا څخه ، پُر چا ، چا ته یا وچاته وغیره) جواب داده میشوند مثلاً

توکه:

- موري ! زه له چا سره لوبي وکړم دلته ټول هلکان دی او زه نجلۍ یمه؟

- لوري! مه خپه کېره کله چې لویه اومېروښه سوي ټول به تا پسي گزړي چې ورسره لوبي وکړي ، دزمانې دغه دستوردی اوس راځه له ماسره لوبي وکړه.

- له چا نه(څخه) پوښتنه وکړم چې کله اختر دی؟

- ټه لیه چا سره توکي کوي ، دی خو په توکو نه پوهیږي؟

د دې لړۍ نورې برخې به په راتلونکي لوست کې وړاندې شي ، تر هغې مودې مو په لوی او مهربان خدای سپارم.